

การพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถี กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม

Developing a strong community network to promote Nawatwathi tourism
of the Lao Khrang ethnic groups in Nakhon Pathom province

วรากรณ์ พูลสวัสดิ์^{1*} นงนุช ยังรอด¹ และ ปิยนารถ อิมดี¹
Warakorn Poolsawat^{1*}, Nongnuch Youngrod¹ and Piyanart Imdee¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ซึ่งได้จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูล แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม โดยมีกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (workshop) เป็นเครื่องมือให้เกิดการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้งกับภาคีเครือข่ายนักวิชาการ นักธุรกิจ และผู้ประกอบการในพื้นที่

การสร้างและการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง ในบริบทของชุมชนท่องเที่ยววิถีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านสืบสานอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวลาวครั้ง 2) ด้านส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้า กลุ่ม OTOP 3) ด้านการจัดกิจกรรมของเครือข่าย แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมใหญ่ ๆ ดังนี้ 3.1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเครือข่าย (1) สร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้ง (2) มีการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย และจัดประชุมสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี (3) มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกของเครือข่าย คณะกรรมการเครือข่ายกับเครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว (4) ศึกษาดูงานกับเครือข่ายท่องเที่ยวและชุมชนต้นแบบ 3.2) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวลาวครั้ง และ 4) ด้านการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ข้อมูล องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม

สรุปได้ว่า เครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งจังหวัดนครปฐม เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการจากกระบวนการวิจัยโดยมีกิจกรรมสร้างเครือข่ายดังนี้ “เวทีสังเคราะห์แผนพัฒนาเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน” “เวที focus group” กิจกรรมสัจจะเยี่ยมเพื่อนในชุมชนลาวครั้งพื้นที่อื่น ๆ เวทีจัดกิจกรรมนำร่อง โดยเป็นกิจกรรมที่ทดลองจัดการท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “เวทีวิพากษ์แผนการจัดการเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน” และจัดทะเบียนเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์ลาวครั้ง เครือข่าย การท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

Abstract

This article aims to present the knowledge gained from the study about developing a strong community network to enhance community-based tourism of the Lao Khrang ethnic groups in Nakhon Pathom Province. The method for this study is research and development (R&D). Research tools consist of observation, participation, exchange learning dialogue, in-depth interview, focus group

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹ Faculty of Human Science and Social Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: poolsawatnpu@gmail.com

discussion and workshop. Set-up of community forum and activity are arranged as a means to enhance participation and co-learning among the Lao Khrang ethnic community, network of academics, and businessmen.

Guidelines for the development of strong community network, in the context of the Lao Khrang ethnic group tourism community in Nakhon Pathom province, can be categorized into 4 categories: 1) the inheritance of Lao Khrang cultural identity 2) the promotion of occupational groups OTOP product group 3) network activities, and 4) the communication, the information publicity and the knowledge of the Lao Khrang ethnic group in Nakhon Pathom Province. Network activities can be organized into 2 major activities, network management activities and tourism related activities, which is considered identity of Lao Khrang community. Network management activities include of networking both inside and outside the Lao Khrang ethnic community, network committee meetings and yearly network members meeting, knowledge exchanging activities between network members, network board with a network of scholars and travel operator network, and studying visits with tourism networks and model communities.

It can be concluded that the Thai network of Lao Khrang descent in Nakhon Pathom Province officially formed as a result of the research process with the following networking activities: "Forum for Synthesis of Network Development Plans for Community Tourism", "Focus Group Stage", activities to visit friends in Lao Khrang communities in other areas, pilot activities forum, an experimental activity in tourism management and exchanging knowledge called "A forum to critique the network management plan for community tourism", and registered the network of Thai Lao Khrang with the Provincial Cultural Office.

Keywords: Lao Khrang ethnic groups, network, community-based tourism, Nawatwithi OTOP tourism community

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการความรู้และประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับมรดกประเพณีและวัฒนธรรม ข้อมูลจาก Ministry of Tourism and Sports (2015) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นที่ยอมรับเรื่องการท่องเที่ยวในด้านวัฒนธรรม มีความคุ้มค่าด้านราคา และความดึงดูดใจให้เดินทางมาท่องเที่ยว โดยได้มีการจัดลำดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโลกทั้ง 140 ประเทศทั่วโลก World Economic Forum (2019) พบว่าประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 31 ของโลก โดยประเทศไทยนั้นมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม ทางศาสนา การแสดงดนตรีพื้นบ้าน งานหัตถกรรม งานฝีมือ แหล่งโบราณคดี และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน

เนื่องจากกระแสการท่องเที่ยวที่เน้นวิถีชีวิตท้องถิ่น

และชุมชนกำลังเป็นที่นิยมทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน โดยมุ่งหวังให้เกิดการกระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งสู่เศรษฐกิจชุมชนฐานรากผ่านกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อรองรับนโยบายรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ตามนโยบายส่งเสริมการค้าและการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งเป็นแนวคิดพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่โดยการขับเคลื่อนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่มุ่งสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ในภูมิภาคทั่วประเทศ และมอบหมายให้

กรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมดำเนินงาน OTOP โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย ให้ชุมชนสามารถขายสินค้าได้ อีกทั้งยังมุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล โดยต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลิตสินค้า OTOP ออกจากชุมชนมาเป็นการจำหน่ายสินค้าที่อยู่ในชุมชนจากการท่องเที่ยว มีการใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้ รวมทั้งทำให้มีคุณค่าเพียงพอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ด้วยการนำเสนอ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อัตลักษณ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน และความคิดสร้างสรรค์มาช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชน ผสมผสานกับวิถีชีวิตในการผลิต ซึ่งจะช่วยให้เกิดการใช้จ่ายในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เป็นการสร้างและกระจายรายได้ภายในชุมชน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง (Department of Community Development, 2018)

การส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญดังที่ Rueangrit (2017) พบว่า ตลาดน้ำคลองลัดมะยมเป็นตลาดน้ำที่มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี การจัดการท่องเที่ยวในชุมชนที่ดีนั้นต้องอาศัยคนในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ และเกิดความยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการสร้างความเจริญและยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนชนบทให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน เน้นการสร้างงานใน

ชุมชนผ่านการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น ผสมผสานกับภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และทรงคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวดังที่ Li, & Thiangtam (2018) พบว่า การรับรู้คุณค่าด้านราคาและการรับรู้คุณค่าด้านการท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจ และความพึงพอใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความภักดีในการไปท่องเที่ยวในประเทศจีนของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนำไปสู่โจทย์คำถามการวิจัยว่าจะมีวิธีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไร และทำอย่างไรให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ มุ่งให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดนครปฐม โดยที่จังหวัดนครปฐมมีชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้งที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาที่สามารถต่อยอดพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้ ซึ่งสามารถสังเคราะห์แหล่งภูมิปัญญาลาวครั้งได้ดังนี้ 1) ภาษาถิ่น 2) การแต่งกาย 3) อาหารพื้นบ้าน 4) สมุนไพรพื้นบ้าน 5) ประเพณี 6) ศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้นการศึกษาชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมจึงมีความสำคัญและน่าสนใจ โดยมีแนวคิดเรื่องเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง และการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นฐานคิดในการศึกษาวิจัย เพื่อให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งในการจัดการตนเองด้านการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยววัดวิถีกุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมขึ้น โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววัดวิถีกุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมร่วมกัน การศึกษาครั้งนี้มุ่งให้

เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่จะประสานความร่วมมือกันอันเป็นไปในลักษณะพันธะสัญญา องค์การสมาชิกสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระ องค์การที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มจัดการการท่องเที่ยวในระดับชุมชน กลุ่ม OTOP กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การภาคธุรกิจท่องเที่ยวเอกชน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งจังหวัดนครปฐม จำเป็นต้องการปรับเปลี่ยนเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคท้องถิ่น เมื่อชุมชนมีเครือข่าย จับมือกับพันธมิตรองค์กรธุรกิจ เอกชน หรือบริษัทท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ จะต้องมีการหารือร่วมกับชุมชนถึงการดำเนินการและการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน จะสามารถเกิดการบูรณาการระหว่างชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคส่วนท้องถิ่น ให้เกิดความเข้มแข็งในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดนครปฐมได้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์และต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม และขับเคลื่อนแนวทางสู่การปฏิบัติ และ
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางจัดการเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม

วิธีการศึกษา

การวิจัยพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) จุดเน้นของกระบวนการวิจัยคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้เสีย (stakeholders) มาร่วมกันศึกษาเรื่องราว/ต้นทุนของชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลาวครั้ง และส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวเป็นเครือข่ายชุมชนลาวครั้งเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างพลังในการจัดการและขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่ายโดยตัวชุมชนเอง จึงใช้วิธีการวิจัยและเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม แบบบันทึกข้อมูล แบบสังเกต แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการปฏิบัติการพัฒนา โดยมีกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (workshop) และการทดลองทำกิจกรรม นำร่องเป็นเครื่องมือให้เกิดการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้ง กับภาคีเครือข่ายนักวิชาการ นักธุรกิจ ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว หรือแขกผู้มาเยือน

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มเป้าหมายโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (area base) คือ กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นชาวชาติพันธุ์ลาวครั้ง นักวิชาการ และนักธุรกิจ ผู้ประกอบการ ที่ทำงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้านการส่งเสริมสินค้าผลิตภัณฑ์ ด้านการท่องเที่ยวและบริการในชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้ง 3 อำเภอของจังหวัดนครปฐม ได้แก่

- 1) บ้านโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง
- 2) บ้านลำเหย บ้านทุ่งสีหลง ตำบลลำเหย และบ้านห้วยด้วน ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม
- 3) บ้านดอนแฉลบ ตำบลห้วยม่วง และบ้านหนองหัวช้าง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 40 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ชาวลาวครั้ง โดยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีแบบเจาะจง (purposive sampling) จากเครือข่ายกลุ่มอาชีพและผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการ โดยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีแบบเจาะจง จากนักวิชาการในภาคสถาบันการศึกษาที่ทำงานกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่มีองค์ความรู้ มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมลาวครั้ง และการสร้างเครือข่าย จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน โดยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติว่าต้องเป็นผู้นำชุมชนลาวครั้งทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่มีบทบาทด้านการจัดการการท่องเที่ยวในระดับชุมชน มีความรู้เรื่องชาติพันธุ์ลาวครั้งและมีความต้องการรวมตัวเป็นเครือข่ายท่องเที่ยว จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้ประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพื้นที่เป้าหมายอย่างดี และมีความต้องการรวมตัวเป็นเครือข่ายท่องเที่ยว จำนวน 6 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์สภาพการณ์และต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม ด้วยการศึกษเอกสาร และเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาเครือข่ายด้วยการสัมภาษณ์ ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจัดเวทีชาวบ้านเพื่อพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ และจัดทำแผนพัฒนาเครือข่ายรวมทั้งกิจกรรมของเครือข่าย

ระยะที่ 3 พัฒนาเครือข่ายและแนวทางการจัดการเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง และขับเคลื่อนแนวทางสู่การปฏิบัติ ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกลุ่มเป้าหมายจัดเวทีชาวบ้านและทดลองจัดกิจกรรมนำร่องเพื่อพัฒนาเครือข่ายกิจกรรม

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบบันทึกข้อมูล แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก จัดเวทีวิพากษ์แผนการพัฒนาและแผนกิจกรรมของเครือข่าย โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากนั้นนำผลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ปรับปรุงแผนตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จำแนกถ้อยคำหรือใจความที่กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดเห็นแล้วนำมาตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย อภิปรายถึงปรากฏการณ์ความสัมพันธ์และประเด็นสำคัญเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาและข้อค้นพบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการจัดเวทีชาวบ้านกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คน ได้แก่ กลุ่มชาวลาวครั้ง

สมาชิกกลุ่ม OTOP กลุ่มผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มนักธุรกิจ ผู้ประกอบการ มีข้อค้นพบและผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1: ผลการวิเคราะห์สภาพการณ์และต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม

เพื่อให้เห็นภาพทุนทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม ขอนำเสนอตารางวิเคราะห์ เปรียบเทียบจุดเด่น ผลกระทบเด่น แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น และทุนทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม ดัง (Table 1)

ชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมมีสภาพการณ์และต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนลาวครั้ง 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ความเข้มแข็งด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม

ชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมมีประวัติศาสตร์และความเป็นมาของธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ รวมถึงมีรูปแบบอัตลักษณ์ชาวลาครั้งเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและการนับถือผีบรรพบุรุษ ได้ดำรงอัตลักษณ์ของตนสืบต่อมาอย่างเข้มแข็งและมีสำนึกแห่งความเป็นชาติพันธุ์ รวมถึงมีสำนึกของความเป็นไทยไปด้วยกัน ชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและมีการรวมตัวในการทำกิจกรรมดำรงอัตลักษณ์ของตนไว้อย่างเป็นระบบและมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งมีอัตลักษณ์ที่สำคัญคือการนับถือผี และนับถือพระพุทธศาสนา มีการทำบุญ

และพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ชาวลาครั้งมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างคนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง โดยมีกิจกรรมการบูชาผีและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีได้น้ำมนตรองลงมาคือพิธีกรรมงานบุญ งานแต่งงาน งานศพ ทำบุญกลางบ้าน เลี้ยงผีเจ้านาย และการเล่นผีนางกวัก เนื่องจากชาวลาครั้งมีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและมีบุคคลทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนกับผีนอกจากนี้ชาวลาครั้งยังมีประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนานอันโดดเด่นและชาวลาครั้งมีภาษาพูดเป็นของตนเองที่เรียกว่า “ภาษาลาครั้ง” หรือ “คำลาว” ซึ่งใช้สื่อสารกันอยู่ในชุมชนและใช้ภาษาลาครั้งในการประกอบประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ และเนื่องจากชาวลาครั้งมีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ จึงมีบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนกับผี เรียกว่า “คนดัน” หรือ “กวน” เป็นผู้ทำหน้าที่ติดต่อกับผีเจ้านาย และเทวดา นอกจากนี้ชาวลาครั้งยังมีดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน เครื่องดนตรีประเภทที่ใช้ในการแห่ เช่น แห่นาคฉลองวันเลี้ยงผีเจ้าพ่อ หรือเล่นในชีวิตประจำวัน บางครั้งก็จะเป่าแคนผู้ชายจะเป็นผู้เล่น การแห่ธงหรือบรรเลงในวันสงกรานต์มักเป็นวงกลองยาว ผู้ชายและผู้หญิงทุกวัยชอบฟ้อนรำ มีท่วงทำนองที่เร้าใจ ส่วนแคนวงนั้นเล่นเฉพาะงานบวช งานเลี้ยงผีเจ้าพ่อ งานแห่ธง เครื่องดนตรีประกอบด้วย แคน พิณกลอง เป็นต้น แคนวงเจ้าของวงหรือคนเล่นมักเป็นคนที่มีเชื้อสายลาวครั้ง ซึ่งอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวลาครั้งคือการแต่งกาย ดัง (Figure 1)

Table 1 Compare the strengths of featured products, outstanding tourist attraction, and social capital of the Lao Khrang ethnic group, Nakhon Pathom province.

pros	featured products	outstanding tourist attraction	social capital
Lao Khrang people have an important identity that is worshipping ghosts. Respecting Buddhism, making merit and rituals that are unique and inherited for a long time	- woven cloth identity inherited from the ancestors of Lao Khrang people at Temple Phomg maduea	- Lao Khrang cultural tourism center, Kong Lat temple	1. shrimp farmers group and processing, shrimp paste, dried shrimp Ban Don Chalab
the main highlight of the Lao Khrang people is the red woven clothes and the unique pattern of the woven fabric	- cloth printed with OTOP products of Lao Khrang people at Ban Nong Hua Chang	- Kung Sing tourism activities at Ban Huai Muang	2. cotton fabric group printed with Tin Jok from Nong Hua Chang community
	- Lao Khrang OTOP products from Ban Lam Yoe	- contemporary cultural center and Ban Lamyey tourism coordination center	3. Ban Thung Si Long basketry group
	- organic agricultural products of the Lao Khrang group of Ban Huai Duan	- Buddhist tourism center and Lao Khrang cultural learning center at Phomg Maduea temple	4. straw rope basket weave group group of glutinous rice flour dolls Baan Thung Si Long and Ban Huai Duan
	- OTOP products of Lao Khrang Ban Huai Duan	- Songkran festival tourism at Phomg Maduea temple	5. organic vegetables and Ban Huai Duan organic fertilizer group
	- the heritage of ancient woven cloth inherited from Luang Prabang of Ban Don Chalab	- tourism in the Songkran flag parade tradition and along the oil tank at Temple Kong Lat	6. traditional desserts of Ban Lam Yoe, Ban Huai Duan and Ban Nong Hua Chang
	- dried shrimp, OTOP product of the Lao Khrang group, Ban Don Chalab		7. Phomg Maduea temple weaving group
			8. Baan Lam Yoe contemporary art and culture conservation group
			9. Ban Thung Si Long community learning center
			10. Ban Nong Hua Chang Lao Khrang community learning

Figure 1 Lao Khrang dress, sarong dress, and pleated krait shirt.

ด้านการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์คือมีสีแดง และมีลวดลายของผ้าทอที่เป็นของตนเอง การแต่งกายที่เอกลักษณ์อันโดดเด่นนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนความเป็นลาวครั้ง ดังที่ Sa Thong Ngoen (2020) ประชาญ์ลาวครั้งผู้เป็นแกนนำในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ลาวครั้งบ้านหนองหัวช้างกล่าวว่า “การแต่งกายของชาวลาวครั้งนี้สืบทอดกันมายาวนานตั้งแต่อพยพมาจากหลวงพระบาง มีการเก็บรักษาเป็นสมบัติสำคัญสืบต่อกันเป็นร้อย ๆ ปี” การแต่งกายของชาวลาวครั้งมีรูปแบบที่หลากหลายน่าสนใจ ในชีวิตประจำวันจะแต่งกายตามปกติ ยกเว้นในการจัดงานประเพณีหรืองานที่มีการรวมกลุ่มที่เป็นงานซึ่งแสดงออกถึงการรวมกลุ่มกัน ซึ่งแสดงออกถึงความสามัคคีของหมู่คณะหรือการรับแขกคนสำคัญของท้องถิ่น การแต่งกายของชาวลาวครั้งในสมัยดั้งเดิมตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษผู้ชาย มีการแต่งกายคือ นุ่งกางเกงขาก๊วยสีดำเป็นขายาวหรือสั้นก็ได้ มีเชือกผูกเอว เสื้อเป็นเสื้อสีครามคอกกลม เสื้อมีกระดุม 5 เม็ด จะเป็นแขนสั้นหรือยาวก็ได้ มีผ้าขาวม้าพาดบ่าหรือคาดเอว ผู้หญิง การแต่งกายของผู้หญิงจะนุ่งผ้าขึ้นพื้นเท้าเป็นสีแดงครึ่งลวดลายสอດແກງเป็นสีดำเหลืองขาวหรือสีเขียว มีเชิงผ้าเป็นลวดลายนุ่งยาวครึ่งน่อง เสื้อเป็นสีแดงตั้งเย็บจีบรอบอกมีสายเสื้อโยงผ่าไหล่แบบสวมใส่ไม่มีเม็ดกระดุมนุ่งทับใน มีเข็มขัดเงินขาวพาดคาดเอว มีสไบพาดเฉียง ชุดดังกล่าวทั้งชายหญิงจะสวมใส่ในพิธีต่าง ๆ ตามแต่โอกาสอันควร ผู้หญิงจะนุ่งขึ้น สวมเสื้อแขนกระบอก และเสื้อคอกระเช้าแบบมีจีบ ผู้หญิงจะมีการแต่งกายด้วยผ้าทอมัดหมี่ ต่อผ้าขึ้นตีนจก ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนตัวผ้าขึ้น นิยมทอด้วยผ้ามัดหมี่ทอแซมสลับกับการ “ทอแบบขีด” เป็นลายทางเล็ก ๆ

สีเหลืองหรือสีขาวคั่นระหว่างผ้ามัดหมี่เพื่อแบ่งช่องลวดลายผ้าสลับเน้นลวดลาย วัตถุประสงค์ที่ใช้ ได้แก่ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม หรือใยสังเคราะห์ ส่วนสีแดงนั้นใช้เป็นลายขึ้นหรือเรียกกันว่าตีนขึ้น

2. มีการรวมกลุ่มอาชีพทำผลิตภัณฑ์และสินค้า OTOP ที่หลากหลาย

Pasaengkul (2020) เป็นแกนนำสำคัญในการรวมกลุ่มชาวลาวครั้งทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ท่านกล่าวว่า “กลุ่มต่าง ๆ ของชาวลาวครั้งนั้นมีความเข้มแข็งและมีหลายกลุ่ม แต่มักไม่ค่อยยั่งยืนเพราะทำตามความต้องการของหน่วยงานที่มาส่งเสริม ขาดระบบตลาดที่ขายได้จริง ทำให้ไม่ค่อยยั่งยืน เมื่อหมดงบประมาณจากราชการก็หยุดไปก็มาก” กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งมีการรวมกลุ่มผลิตสินค้าและบริการที่หลากหลาย แต่ละชุมชนมีสินค้า OTOP และผลิตภัณฑ์ที่เป็นมีจุดเด่น ดังนี้

2.1 ชุมชนลาวครั้งบ้านหนองหัวช้าง ตั้งอยู่ในตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน มีการรวมกลุ่มผ้าฝ้ายพิมพ์ลายตีนจก ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้า OTOP อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีขนมเทียนแก้ว มีไส้ผัก ถั่วเหลือง หมู ขนมห่อด้วยใบตองชั้นเดียว มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ วัดวังน้ำเขียว ศาลปู่เฒ่าเย้า ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลาวครั้งบ้านหนองหัวช้าง และยังคงสืบสานประเพณีทำบุญประจำบ้านประเพณีแห่ธงสงกรานต์แห่เทียนเข้าพรรษา นอกจากนั้นบ้านหนองหัวช้างยังได้มีการพยายามที่จะอนุรักษ์ประเพณีลาวครั้งให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่สืบทอดต่อไป และหมอสู่ขวัญที่หนองหัวช้างยังแตกต่างจากที่อื่นเพราะเป็นหมอสู่ขวัญผู้หญิง ซึ่งที่อื่นจะเป็นหมอสู่ขวัญผู้ชาย

2.2 ชุมชนลาวครั้งบ้านทุ่งสีหลง ตั้งอยู่ในตำบลลำเหย อำเภอคอนทูน โดยกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง

บ้านทุ่งสีหลงนี้เป็นกลุ่มคนลาวที่ได้ถูกกวาดต้อนอพยพโยกย้ายมาจากเมืองหลวงพระบางล้านช้างในตั้งแต่ครั้งสงครามระหว่างกรุงสยามกับกรุงเวียงจันทร์ บ้านทุ่งสีหลงยังมีประเพณีลาวครั้งที่สืบทอดกันมากก็คือการทำพานบายศรีและยังมีหมอขวัญนอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างตะข่อง ตะกร้าถักเชือกฟาง ตู๊กตาแบ่งข้าวเหนียวเป็นสินค้า OTOP บ้านทุ่งสีหลงได้รับการส่งเสริมจากกรมการพัฒนาชุมชนให้เป็น “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” และมีสโลแกนว่า บ้านทุ่งสีหลง “เที่ยงหลงเสน่ห์แดนตะข่องใหญ่ สุขใจวัฒนธรรมลาวครั้ง” วิถีชีวิตส่วนใหญ่ของคนในหมู่บ้านจะมีอาชีพทำเกษตร ทำไร่ ทำนา ทำเครื่องจักสาน และมีอาหารท้องถิ่นลาวครั้งที่เป็นที่นิยมคือ แกงเปรอะ แกงเผ่า ปลาเค็ม น้ำพริกตาแดง ปลาแดดเดียว ขนมนมสาว (ขนมเทียน)

2.3 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านลำเหย ตั้งอยู่ในตำบลลำเหย อำเภอคอนตูม ที่มาของชื่อลำเหยมาจากมีลำคลองเล็กไหลผ่านหน้าหมู่บ้านชื่อว่าลำเหยเลยเรียกกันว่าหมู่บ้านลำเหย ชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งบ้านลำเหยยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งไว้เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ประเพณีไหว้ศาลเจ้าพ่อแสนหาญช่วงเดือน 7 ประเพณีทำบุญกลางบ้านในช่วงเดือน 6 ถึงเดือน 8 ประเพณีได้น้ำมันในช่วงเทศกาลออกพรรษา และประเพณีบุญเดือน 10 ยังและมีวัดลำเหยที่เป็นจุดศูนย์รวมของชาวลาวครั้งบ้านลำเหยในการทำประเพณีต่าง ๆ จากการที่บ้านลำเหยเป็นชุมชนที่มีชาติพันธุ์ลาวครั้งอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวตำบลลำเหย และศูนย์วัฒนธรรมร่วมสมัยที่โรงเรียนวัดลำเหยเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวลาวครั้ง

2.4 ชุมชนลาวครั้งบ้านห้วยด้วน ตั้งอยู่ในตำบลห้วยด้วน อำเภอคอนตูม เป็นชุมชนที่มีชาวลาวครั้งอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดในจังหวัดนครปฐม และยังคงสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชาวลาวครั้งไปอย่างเหนียวแน่น อย่างการแต่งกาย การรำลาวครั้ง นอกจากนั้นยังมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยวชุมชน เป็นการแสดงวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มผักปลอดสาร กลุ่มขนมพื้นบ้าน กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มการแสดงของลาวครั้ง และกลุ่มจักสาน

2.5 ชุมชนลาวครั้งบ้านโพรงมะเดื่อ ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีวัดโพรงมะเดื่อเป็นศูนย์กลาง และในวัดโพรงมะเดื่อยังเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลาวครั้งและผ้าทอลาวครั้งอีกด้วย กลุ่มผ้าทอลาวครั้งวัดโพรงมะเดื่อ ตั้งอยู่ที่วัดโพรงมะเดื่อ เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในตำบลโพรงมะเดื่อที่มีความสนใจด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูการทอผ้าตามแบบฉบับลาวครั้งโดยพัฒนาจนเป็นกลุ่ม OTOP มีการทอผ้าพื้นผ้ามัดหมี่ และผ้าจก ทั้งนี้ยังได้รวบรวมการเรียนรู้ทางด้านอาหาร ขนม การจักสาน เครื่องแต่งกาย และประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ทำบุญกลางบ้าน เลี้ยงผีหอเจ้านาย เป็นต้น

2.6 ชุมชนลาวครั้งบ้านดอนแฉลบ ตั้งอยู่ในตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงกุ้ง มาตั้งแต่บรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ลาวครั้ง ได้แก่ กะปิกุ้ง กุ้งแห้ง ปลาแดดเดียว ปลารมควัน ขนมหักด้วยกระโปะ (ขนมหักด้วยบวชีทรงเครื่อง) นอกจากนั้นชุมชนยังมีสินค้า OTOP ได้แก่ กะปิกุ้ง กุ้งแห้ง ปลาแดดเดียว น้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ น้ำพริก เสื่อกก

และชนมกล้วยบวชชิงเครื่อง ซึ่งทั้งปลาแดดเดียว กะปิ กุ้งแห้ง นั้นเป็นวัตถุดิบที่มาจากวิถีชีวิตของคนลาวครั้ง เพราะบ้านดอนแฉลบส่วนใหญ่ทำอาชีพเลี้ยงกุ้ง พอขายกุ้งไม่หมดก็จะเอามาทำกุ้งแห้ง และทำกะปิ

3. มีแกนนำที่มีจิตอาสา มีความรักและห่วงใย ในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาลาวครั้ง

จากการศึกษาพบว่า เครือข่ายชาวไทยเชื้อสายลาวครั้ง เติบโตขึ้นจากกลุ่มคนที่มีความรักและห่วงใย ในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ลาวครั้ง เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เกิดจากสายใย ความสัมพันธ์ระหว่างชาวชาติพันธุ์ลาวครั้งและผู้ที่ อุทิศตนทำงานสืบสานวัฒนธรรมลาวครั้ง และจากการจัด เวทีชาวบ้าน และเวทีสนทนากลุ่ม (focus group) พบว่า ผู้นำและกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 ชุมชน ที่มีความต้องการที่จะ สานต่อเป็นเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม มีการจดทะเบียน โดยความร่วมมือของอาจารย์ราชภัฏนครปฐม ร่วมกัน ช่วยสืบสานวัฒนธรรม และก่อให้เกิดให้ชุมชนมีรายได้ จากการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2: การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนลาวครั้งเพื่อพัฒนาวิถีลาวครั้ง

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เพื่อ ค้นหาแกนนำสำคัญและบุคคลที่จะมาเข้าร่วมในการ จัดตั้งเครือข่ายของคณะวิจัยพบว่าการรวมตัวกันของ ชาวชาติพันธุ์ลาวครั้งในระยะเริ่มแรกมีลักษณะเป็น กลุ่มกิจกรรม ยังไม่เป็นเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม แต่เป็น เพียงเครือข่ายอาสาสมัครในรูปแบบของเครือข่าย กิจกรรมอนุรักษ์และสืบวัฒนธรรมลาวครั้งเท่านั้น ซึ่งเป็น กลุ่มที่รวมตัวกันแบบไม่เป็นทางการ กล่าวคือชาวลาวครั้ง ได้พบปะเพื่อทำกิจกรรมตามประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ ชาวลาวครั้งจากชุมชนต่าง ๆ

ทั่วจังหวัดนครปฐมจะรวมตัวกันแต่งขบวนธงสงกรานต์ และแห่ธงไปถวายที่วัดโพรงมะเดื่อ วัดกงลาด วัดลำเหย เป็นต้น เนื่องจากชาวชาติพันธุ์ลาวครั้งมีความรัก ความผูกพันกันแบบเครือญาติ เมื่อชุมชนใดจัดงานบุญ ชุมชนใกล้เคียงก็จะไปช่วยงานบุญด้วย

คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวแทนชาวลาวครั้ง 6 ชุมชนมาประชุมกลุ่มเพื่อหาแนวทางสร้างเครือข่าย และอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่าย ผลการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน ลาวครั้งเพื่อพัฒนาวิถีลาวครั้ง พบว่าในปี พ.ศ. 2563 ชาวชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมมีการสร้าง เครือข่ายที่เป็นรูปธรรม คณะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการเพื่อเชื่อมโยงชาวลาวครั้งกลุ่มต่าง ๆ เป็นองค์การเครือข่าย เริ่มจากคณะผู้วิจัยค้นหาความ ต้องการร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ประกอบอาชีพ ต่าง ๆ ใน 6 ชุมชนดังกล่าวข้างต้น ทั้งคนที่ประกอบ อาชีพเกษตร คำขาย ทอผ้า รวมถึงผลิตภัณฑ์ OTOP หรือสินค้าอื่น ๆ และกลุ่มให้บริการด้านการท่องเที่ยว และกลุ่มคนที่มีความรักและห่วงใยในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ประกอบด้วย กลุ่มต่าง ๆ คือ 1) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงกุ้งและแปรรูป กะปิ กุ้งแห้งบ้านดอนแฉลบ 2) กลุ่มผ้าฝ้ายพิมพ์ลาย ตีนจกชุมชนหนองหัวช้าง 3) กลุ่มจักสานตาซ้องบ้าน หุ้งสีหลง 4) กลุ่มสานตะกร้าถักเชือกฟาง 5) กลุ่มปั้น ตุ๊กตาแป้งข้าวเหนียวบ้านหุ้งสีหลง และบ้านห้วยด้วน 6) กลุ่มผักปลอดสารและกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์บ้านห้วยด้วน 7) กลุ่มขนมพื้นบ้าน ของบ้านลำเหย บ้านห้วยด้วน และบ้านหนองหัวช้าง 8) กลุ่มทอผ้าวัดโพรงมะเดื่อ 9) กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยบ้านลำเหย 10) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านหุ้งสีหลง 11) ศูนย์การเรียนรู้

ชุมชนลาวครึ่งบ้านหนองหัวช้าง 12) ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมลาวครึ่งบ้านคอนแจลบ และ 13) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนลาวครึ่งวัดโพรงมะเดื่อ จากนั้นคณะผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการสร้างจิตสำนึกให้แก่หน้ากลุ่ม ด้วยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมจัดเวทีชาวบ้าน พูดคุยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงประเด็น การชี้ให้เห็น ความสำคัญของการจัดรวมตัวเป็นเครือข่าย และการ จัดตั้งองค์กรเครือข่ายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม หลังจากนั้น ร่วมกันสร้างกลไกการทำงานของเครือข่ายให้เป็นรูปธรรม มากยิ่งขึ้น และร่วมกันระดมความคิดเกี่ยวกับเป้าหมาย และเจตนารมณ์ของเครือข่ายขึ้น ว่า “รวมพลังเครือข่าย ชุมชนลาวครึ่งเพื่อฟื้นฟูอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยว ของชาติพันธุ์ลาวครึ่ง”

คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยน และเสนอแนะ และร่วมการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งและพัฒนาแผนเชิงบูรณาการร่วมกัน กับนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ผลการศึกษาดังกล่าวนำมา สรุปเป็นแนวทางสร้างเครือข่ายและแผนเชิงบูรณาการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 8 ด้านได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ การทำงาน ของเครือข่ายที่ประสบผลสำเร็จได้อาศัยผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ มองการไกล เข้าใจศักยภาพของสมาชิก 2) ความร่วมมือระหว่างสมาชิก และกลุ่มเครือข่าย 3) การประสานงานของคณะทำงาน เครือข่าย ซึ่งต้องมีทั้งการประสานงานแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการควบคู่ไปด้วยกัน 4) การติดต่อ สื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกของเครือข่าย 6) การเชื่อมโยงกิจกรรมแบบบูรณาการ 7) ภูมิปัญญา ส่วน สำคัญในการช่วยพัฒนาเครือข่ายให้สามารถดำเนินการ

ต่อไปได้ และ 8) การมีอัตลักษณ์ ประเพณี วัฒนธรรม ของชุมชน ซึ่งเป็นทุนทางสังคมของชาวลาวครึ่ง

ผลการพัฒนาเครือข่าย จากการสนทนากลุ่ม ของผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเครือข่าย ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่ายและการดำเนินงาน เครือข่าย 3 ด้านคือ 1) ด้านสืบสานอัตลักษณ์วัฒนธรรม ชาวลาวครึ่ง 2) ด้านส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กลุ่มผลิตภัณฑ์ สินค้า กลุ่ม OTOP และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมของ เครือข่าย โดยแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมใหญ่ ๆ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเครือข่าย และ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ ของชาวลาวครึ่ง ทั้งนี้ต้องให้คนในชุมชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนา โดยมีส่วนร่วมในการบุกเบิก การจัดการท่องเที่ยว และรูปแบบการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่ยังคงดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม มีผู้ประกอบการ ร้านค้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ มีมิตรภาพและไม่ตรีจิต ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวและแขกผู้มาเยือน รวมถึง สามารถอธิบาย แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ลาวครึ่งได้อย่างเป็นกันเอง

จากการจัดเวทีชาวบ้านได้ข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับการ นำต้นทุนของชุมชนลาวครึ่งมาใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาเครือข่ายชุมชนลาวครึ่งเพื่อการท่องเที่ยวของ ชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. ต้นทุนทางบริบทชุมชนด้านประวัติศาสตร์ ชุมชนลาวครึ่งและกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่ง กลุ่มชาติพันธุ์- ลาวครึ่งมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ทำให้รวมกลุ่ม เป็นเครือข่ายกันได้ง่าย อีกทั้งมีความรักและหวงแหน ในวัฒนธรรมลาวครึ่ง จึงมีความต้องการรวมตัวกัน เพื่อสืบสานวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ลาวครึ่ง

2. ต้นทุนทางวัฒนธรรมประเพณีลาวครั้ง ชุมชนลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมมีวัฒนธรรมการแต่งกาย อาหาร ภาษา และประเพณีลาวครั้ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้ชาวลาวครั้งเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้รวมตัวกันได้ง่าย เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ การทำบุญเลี้ยงปี ชาวลาวครั้งจะรวมตัวกันเพื่อทำบุญ ทำอาหารที่วัด

3. ต้นทุนมนุษย์ ชุมชนลาวครั้งมีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่มีองค์ความรู้ มีความรักและห่วงใยในความเป็นชาติพันธุ์ลาวครั้ง อีกทั้งยังมีจิตอาสา จึงทำให้มารวมกลุ่มเป็นเครือข่าย และพร้อมจะขับเคลื่อนการทำงานของเครือข่ายได้ง่าย

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาทุนทางสังคมที่เป็นทุนเดิมของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม พบว่า ทุนทางสังคมที่มีอยู่สามารถนำมาพัฒนาศักยภาพของชุมชนลาวครั้งในการจัดการการท่องเที่ยวได้ คณะผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการจัดการเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมไว้ดังนี้

1. การจัดการข้อมูลและสถานการณ์ เป็นการศึกษาถึงความพร้อมภายในชุมชนและข้อมูลของเครือข่าย รวมทั้งสถานการณ์ทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของเครือข่าย การเตรียมความพร้อมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการขับเคลื่อนเครือข่าย

2. การมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายนักวิชาการ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างภาคี

เครือข่ายนักวิชาการและชุมชน ในการวางแผนร่วมกัน กำหนดนโยบายในการดำเนินงานเครือข่ายด้วยกัน ภาคีนักวิชาการต้องเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนในด้านองค์ความรู้ต่าง ๆ ในเรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนช่วยกันพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ชุมชน

3. การจัดการการค้นหาคำความต้องการและการหาจุดร่วมในการพัฒนาเครือข่าย ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นำและคนในชุมชนได้เข้าฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้มีความพร้อมในด้านการบริการนักท่องเที่ยว

4. การจัดการการเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะ และเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้ เมื่อเครือข่ายมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีระบบการจัดการที่เหมาะสม สิ่งที่เครือข่ายจำเป็นต้องดำเนินการ คือ กิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย เช่น ควรมีกิจกรรมการสร้างเครือข่ายทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือกัน โดยสามารถสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกัน

5. การจัดการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่ม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นการทบทวนและสรุปบทเรียนของเครือข่าย ในการดำเนินงานที่ผ่านมาของเครือข่าย โดยให้สมาชิกทุกคนสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานได้ และเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานในอนาคตร่วมกันของเครือข่าย

จากการประชุมกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งของ 6 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านดอนแหลม ตำบลห้วยม่วง 2) บ้านหนอง-

หัวช้าง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน 3) บ้าน-
ห้วยด้วน ตำบลห้วยด้วน 4) บ้านทุ่งสีหลง 5) บ้านลำเหย
ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม และ 6) บ้านโพรงมะเดื่อ
อำเภอเมืองนครปฐม ได้มีตัวแทนมาเข้าร่วมในการประชุม

การสร้างความสัมพันธ์และคัดเลือกคณะกรรมการ
เครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง จังหวัดนครปฐม ดังนี้

ผลการคัดเลือกคณะกรรมการเครือข่ายคน
ไทยเชื้อสายลาวครั้งจังหวัดนครปฐม มีดังนี้

1. นายบุญเรือง	ปาแสนกุล	กรรมการและที่ปรึกษากิตติมศักดิ์	ตัวแทนบ้านห้วยด้วน
2. นายอนวัช	นกดารา	ประธานเครือข่าย	ตัวแทนบ้านลำเหย
3. นายสั่น	กองกันยา	กรรมการ	ตัวแทนบ้านลำเหย
4. นายอุดม	แจ้งธรรมา	กรรมการ	ตัวแทนบ้านลำเหย
5. นายสมพงษ์	ทองเงิน	กรรมการและผู้ประสานงานกลาง	ตัวแทนบ้านหนองหัวช้าง
6. นายเจนวิทย์	ทองเงิน	กรรมการ	ตัวแทนบ้านหนองหัวช้าง
7. นางสาวนารัตน์	อาจอารี	กรรมการ	ตัวแทนบ้านทุ่งสีหลง
8. นางสาวเจนจิรา	หีบทอง	กรรมการ	ตัวแทนบ้านโพรงมะเดื่อ
9. นายเสถียร	พุ่มพะยอม	กรรมการ	ตัวแทนบ้านห้วยด้วน
10. นางพรจิตร์	ลาภสุทธิกุล	กรรมการ	ตัวแทนบ้านดอนแฉลบ
11. นายศุภักษร	มีคลองแบ่ง	กรรมการและเหรัญญิก	ตัวแทนบ้านดอนแฉลบ
12. นายกมนพวรรณ	บ่อแก้ว	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	ตัวแทนบ้านโพรงมะเดื่อ
13. นายทิวา	เหล่าป่าสี	กรรมการและเลขานุการ	ตัวแทนบ้านทุ่งสีหลง

สรุปได้ว่า เครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง
จังหวัดนครปฐม เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการจาก
กระบวนการวิจัยโดยมีกิจกรรมสร้างเครือข่ายดังนี้
“เวทีสังเคราะห์แผนพัฒนาเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยว
ชุมชน” “เวที focus group” กิจกรรมสัจจระเยียมเพื่อน
ในชุมชนลาวครั้งพื้นที่อื่น ๆ เวทีจัดกิจกรรมนำร่อง โดย
เป็นกิจกรรมที่ทดลองจัดการท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ “เวทีวิพากษ์แผนการจัดการเครือข่ายเพื่อการ
ท่องเที่ยวชุมชน” และจดทะเบียนเครือข่ายคนไทยเชื้อ
สายลาวครั้งกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

อภิปรายผล

1. สภาพการณ์และต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนา
เครือข่ายท่องเที่ยวของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งใน

จังหวัดนครปฐม พบว่าเครือข่ายชาวไทยเชื้อสายลาวครั้ง
จังหวัดนครปฐม เติบโตขึ้นจากกลุ่มคนที่มีความรักและ
ห่วงใยในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาติพันธุ์-
ลาวครั้ง เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เกิดจาก
สายใยความสัมพันธ์ระหว่างชาวชาติพันธุ์ลาวครั้งและ
ผู้ที่อุทิศตนทำงานสืบสานวัฒนธรรมลาวครั้ง ทำให้เอื้อ
ต่อการพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็งสอดคล้องกับ
Prabpairi (2000) พบว่าชาวไทยทรงดำมีศักยภาพใน
การจัดการท่องเที่ยว โดยพบว่าศักยภาพของชุมชนคือ
การรวมกลุ่มการทำงานของสมาชิกโครงการหมู่บ้าน
ท่องเที่ยว โดยมีผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็น
ทางการที่มีศักยภาพ ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อน
ถึงความเป็นชุมชนเดียวกัน ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม
ชุมชนที่สามารถเกิดการสืบทอดและถ่ายทอด โดยเฉพาะ

ระบบอุดมการณ์ของชุมชน การดำเนินรูปแบบเศรษฐกิจแบบสวัสดิการ และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม เพื่อตัดสินใจร่วมกันอย่างสมัครใจและยุติธรรม

2. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม ในปี พ.ศ. 2563 นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม เข้ามาเป็นพันธมิตรสนับสนุนและเติมเต็มองค์ความรู้ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันสร้างกลไกการทำงานของเครือข่ายให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น มีตัวแทนจากทั้ง 6 ชุมชนเป็นคณะทำงานเครือข่าย และนายอนวัช นกคارا ได้รับเลือกให้เป็นประธานเครือข่ายคนแรก และใช้ศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยโรงเรียนวัดลำเหยเป็นที่ทำการศูนย์ประสานงานเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายร่วมกันกำหนดเจตนารมณ์ของเครือข่ายว่า “รวมพลังเครือข่ายชุมชนลาวครั้งเพื่อฟื้นฟูอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวของชาติพันธุ์ลาวครั้ง” และมีแผนขยายสมาชิกเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง เพื่อรวมพลังและขับเคลื่อนเจตนารมณ์ของเครือข่ายให้บรรลุผล การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่ายและการมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็งสอดคล้องกับ Suwanvong, & Kreoksakul (2016) การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) กับการเชื่อมต่อพื้นที่ การท่องเที่ยวใน 4 รัฐ (กลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิส) ประเทศมาเลเซีย การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนต้นแบบ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จะต้องมีการกระบวนการ 1) การเติมกิจกรรมลงไปชุมชน 2) ขั้นตอน

ลงนาม 3) พี่เลี้ยงเชื่อมประสาน และ 4) การค้นหาข้อจำกัด และประเด็นที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้นั้น จะเป็นด้านเครือข่ายความรู้ โดยเฉพาะมิติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับปัญญาซึ่งผ่าน 1) ระบุพุ่มพักภายในท้องถิ่นมาแล้ว และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้โดยตรง และ 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนผ่านการเสนอข้อมูลชุมชนต่อที่สาธารณะ โดยกลไกดังกล่าวเกิดขึ้นโดยหลายหน่วยงานสนับสนุน และ Plainbangyang et al. (2020) ผลการศึกษพบว่า 1) วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวมีข้อมูลทั่วไปที่สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐมนำขึ้นบนเว็บไซต์ของโครงการเพิ่มศักยภาพการบริหารเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดกลุ่มภาคกลางตอนล่าง และมีการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมด้วยเฟสบุ๊ก โดยสมาชิกเป็นผู้ดำเนินการกันเองในลักษณะต่างคนต่างทำ เนื่องจากไม่มีผู้รับผิดชอบที่แน่นอน 2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารการตลาดของวิสาหกิจชุมชน ประเภทด้านท่องเที่ยว มีแนวทางดังนี้ การส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานเฟสบุ๊ก การกำหนดผู้รับผิดชอบ การกำหนดหน้าเพจเฟสบุ๊กหลัก การบริหารจัดการหน้าเพจเฟสบุ๊ก และการเพิ่มฐานลูกค้า

3. แนวทางจัดการเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมพบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยแบ่งมิติของการพัฒนาไว้ 5 มิติที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับมิติของการพัฒนาที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน Phayakwichien (2014) ดังนี้ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยสร้างงานในชุมชนท้องถิ่น

เกิดการกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชนชาวบ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การมีการบริหารจัดการเรื่องการผลิตสินค้า การจัดการตลาดร่วมกัน และการเกิดแหล่งท่องเที่ยวทำให้สามารถจำหน่ายสินค้าและบริการได้เพิ่มขึ้น 2) มิติด้านสังคม เมืองศิคราชบ้านเป็นผู้บริหารจัดการ ทำให้เกิดการแบ่งบทบาทหญิงชายในการทำงาน คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เช่น การนำคนต่างวัยมาร่วมกันมีส่วนร่วมในการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการร่วมมือพลังกันทุกภาคส่วน 3) มิติด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยสร้างการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือนหรือระหว่างคนในชุมชนกับคนนอกชุมชน และเกิดความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม มีการพัฒนาต่อยอดสืบสานวัฒนธรรมให้ทรงคุณค่าและเพิ่มมูลค่า ทำให้คนในท้องถิ่นต่างเห็นคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) มิติด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวโดยชุมชนช่วยสร้างสำนึกการอนุรักษ์และเกิดปฏิบัติการเพื่อการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การบริหารจัดการพื้นที่ให้สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม มีทั้งการสร้างเสริมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และ 5) มิติด้านการเมือง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยชุมชนมีสิทธิในการจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง และสามารถต่อรองผลประโยชน์กับภายนอกได้ เช่น ผู้นำโดยธรรมชาติที่มีจิตใจมุ่งมั่นในการสืบทอดวัฒนธรรมลาวครั้งจะมีความสามารถในการรวมกลุ่มและดำเนินอย่างมีพลังเพราะทำด้วยหัวใจและทำอย่างอุทิศชีวิต ซึ่งกลุ่มผู้นำโดยธรรมชาติ

เห็นว่าการเมืองมักทำให้เกิดความแตกแยก ดังนั้นจึงไม่ต้องการให้มีการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง

สรุป

ชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมมีสภาพการณ์และต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง 3 ประการดังต่อไปนี้ ประการที่ 1 ความเข้มแข็งด้านอัตลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม ประการที่ 2 มีการรวมกลุ่มอาชีพทำผลิตภัณฑ์และสินค้า OTOP ที่หลากหลาย และประการที่ 3 แกนนำสำคัญที่มีจิตอาสา มีความรักและห่วงใยในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ลาวครั้ง ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าสภาพการณ์และต้นทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเครือข่ายชุมชนเข้มแข็งเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมมีลักษณะที่สำคัญคือ 1) สภาพการรวมกลุ่มอาชีพที่มีความหลากหลายซึ่งเกิดจากการส่งเสริมจากภาครัฐ ซึ่งมีสภาพการรวมกลุ่มที่เป็นระบบตามลักษณะ การกำหนดของกลุ่มงานที่ส่งเสริม OTOP นวัตกรรม 2) ลักษณะการรวมกลุ่มที่เกิดจากความต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมและสืบทอดอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ลาวครั้งจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการรวมกลุ่มในลักษณะผู้นำธรรมชาติ และเครือข่ายธรรมชาติแต่ยังไม่มีการจัดตั้งเครือข่ายที่เป็นระบบอย่างชัดเจน

กระบวนการการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนลาวครั้งมีขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่ายให้แก่ชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั้ง ขั้นตอนที่ 2 ขันติดต่อกับกลุ่ม

องค์กรที่จะเป็นเครือข่าย ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสร้างพันธมิตรร่วมกัน เพื่อสร้างเป้าหมายและความต้องการร่วมกัน ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์ให้สมาชิกเกิดความร่วมมือเพื่อแบ่งปันทรัพยากรและประสบการณ์ร่วมกัน ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการขยายกิจกรรมหรือขยายกลุ่ม และขั้นตอนที่ 6 ขั้นติดตามและประเมินผล

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายและการดำเนินงานเครือข่าย ดังรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านสืบสานอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวลาวครั่ง 2) ด้านส่งเสริมกลุ่มอาชีพกลุ่มผลิตภัณฑ์สินค้ากลุ่ม OTOP 3) ด้านการจัดกิจกรรมของเครือข่าย แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมใหญ่ ๆ ดังนี้ 3.1) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเครือข่าย (1) สร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชนชาติพันธุ์ลาวครั่ง (2) มีการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย และจัดประชุมสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี (3) มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกของเครือข่าย คณะกรรมการเครือข่าย กับเครือข่าย นักวิชาการ เครือข่ายผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และ (4) ศึกษาดูงานกับเครือข่ายท่องเที่ยวและชุมชนต้นแบบ 3.2) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวลาวครั่ง เป็นกิจกรรมที่เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การขึ้นจารยานชมธรรมชาติรอบบ่อทุ่ง ธรรมชาติริมคลองวังน้ำเขียว และคลองลำเหย ทำบุญไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์วัดโพรงมะเดื่อ วัดกงลาด วัดลำเหย กิจกรรมการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาจักสาน ผ้ามัดย้อม ผ้าทอลาวครั่ง การแต่งกายของชาวลาวครั่ง และการทำอาหารลาวครั่งเพื่อสุขภาพ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และ

สามารถไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ต้องให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยมีส่วนร่วมในการบุกเบิกการจัดการท่องเที่ยว และรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยังคงดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม มีผู้ประกอบการร้านค้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ มีมิตรภาพและไม่ตรีจิต ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวและแขกผู้มาเยือน รวมถึงสามารถอธิบาย แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ลาวครั่งได้อย่างเป็นกันเอง 4) ด้านการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ข้อมูล องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งในจังหวัดนครปฐม จัดหาแหล่งแจ้งข้อมูลข่าวสาร มีรถกระจายเสียง เสียงตามสาย และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ แจ้งข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชนและคนในชุมชน มีการติดตาม ประเมินผลกระบวนการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเครือข่าย ความเข้มแข็งของชุมชนสู่ชุมชนอื่น ๆ และสู่สังคมภายนอก เพื่อการเชื่อมโยงของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมลาวครั่ง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ 1) จากผลการวิจัยเกี่ยวกับอำนาจของกลุ่มที่ดำเนินการเกี่ยวกับวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งยังมีลักษณะเป็นเอกเทศได้รับการสนับสนุนจากระบบราชการและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มากนัก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้าง

เป็นนโยบายและแผนงานเพื่อนำแนวทางรูปแบบการจัดการเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งไปบูรณาการกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชีวิตของชุมชนให้ยั่งยืนมั่นคง และ 2) จากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรในเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งและกลุ่มคนอื่น ๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในอนาคตยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้และกระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายให้เข้มแข็งมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพของเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งจังหวัดนครปฐมหรือกลไกการขับเคลื่อนเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ดังนั้นจึงควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นบทบาทของเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนลาวครั้งในจังหวัดนครปฐม ควรศึกษาเพิ่มในประเด็นรูปแบบการจัดการตนเองของเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งเพื่อการพัฒนาเครือข่ายอย่างยั่งยืนและการบริหารเชิงบูรณาการเครือข่ายคนไทยเชื้อสายลาวครั้งเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งจังหวัดนครปฐมให้มีความยั่งยืน

คำขอบคุณ

ขอบคุณกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยปี 2563

เอกสารอ้างอิง

- Department of Community Development. (2018). *Guide for OTOP tourism community Nawat Withi*. Bangkok: Planning Division Community Development, Ministry of Interior. (in Thai)
- Li, Q., & Thiangtam, S. (2018). Value perception in price and tourism that effect satisfaction and loyalty of Thai tourists travelling to China. *RMUTSB Academic Journal (Humanities and Social Sciences)*, 3(1), 90-102. (in Thai)
- Ministry of Tourism and Sports. (2015). *Tourism economy report, Issue 1 (July - September 2015)*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary for Tourism and Sports. (in Thai)
- Pasaengkul, B. (2020, November 22) President of Lao Khrang Community, Ban Huai Duan, Don Tum District, Nakhon Pathom Province. (Interview)
- Phayakwichien, P. (2014). *Sufficiency way of tourism, people-chum-happiness relationship, research VDO for local, community-based tourism* (research report). Bangkok: Thailand Science Research and Innovation. (in Thai)
- Plainbangyang, S., Chirinang, P., Katekao, V., Muanguaipom, N., Insom, R., & Piriyasaisanti, B. (2020). Guidelines for creating social media marketing channels of tourism community enterprise at Sam Phran District, Nakhonpathom Province. *RMUTSB Academic Journal (Humanities and Social Sciences)*, 5(1), 16-26. (in Thai)
- Prabpairi, M. (2000). *Potential of the community in tourism management: the case of the Thai Song Dam community at Ban Khao Yoi, Khao Yoi Sub-district, Khao Yoi District, Phetchaburi Province* (Master's thesis), Chiang Mai University, Chiang Mai.

- Rueangrit, U. (2017). Attitudes and participation of local community at Klong Lat Mayom Floating Market tourism management, Taling Chan, Bangkok. *RMUTSB Academic Journal (Humanities and Social Sciences)*, 2(1), 33-43. (in Thai)
- Sa Thong Ngoen, S. (2020, October 18) President of Lao Khrang Community Ban Nong Hua Chang Kamphaeng Saen District Nakhon Pathom Province. (Interview)
- Suwanvong, D., & Kreeksakul, P. (2016). *The network development community base tourism at 5 southern border provinces (Satun, Songkhla, Pattani, Yala, and Narathiwat) with connected tourism in 4 states (Kelantan, Perak, Kedah, and Perlis) of Malaysia* (research report). Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF). (in Thai)
- World Economic Forum (WEF). (2019). *Countries with the highest competitiveness in tourism in the world*. Retrieved 12 October 2019, from <https://forbesthailand.com/news/travel> (in Thai)